

Nr 319.

Av herr **Johansson** i Bro, om anvisande av vissa belopp till *Sotbrobäckens regleringsföretag*.

Under åren 1919—1921 utfördes inom byarna Läckenbo, Visbäck, Kanikbo, Hammarby m. fl. uti Möklinta socken av Västmanlands län ett torrlägningsföretag, benämnt *Sotbrobäckens regleringsföretag*, i vilket företag 27 stycken jordägare blevo sakägare.

Ifrågavarande företag blev i tekniskt, juridiskt och ekonomiskt hänseende utrett vid syneförrättning enligt den då gällande dikningslagen och det kostnadsförslag, som vid denna syneförrättning åren 1917—1919 upprättades, utgick från prislägen, som vid tiden för förrättningens avslutande voro gällande i orten.

Vid syneförrättningen beräknades arbets-, ersättnings- och förrättningskostnader till 66,200 kronor. När förslaget sedermera prövades i kungl. lantbruksstyrelsen för statsbidrags erhållande, minskades kostnadsförslaget till 62,999 kronor, mot vilken summa statsbidrag i form av anslag utan återbetalningsskyldighet av Kungl. Maj:t den 6 maj 1921 beviljades med 20,990 kronor och lån från odlingslånefonden med 42,000 kronor eller tillsammans 62,990 kronor. Sedermera den 16 maj 1923 beviljade Kungl. Maj:t tilläggsanslag och lån på ytterligare 6,300 kronor mot en beräknad kostnad av 6,299 kronor. Totala kostnaden beräknades sålunda till 69,298 kronor, mot vilken kostnad anslag och lån beviljades med 69,290 kronor.

En sammanställning av företagets omkostnader utvisar, att arbetskostnader, brobyggnader, ersättningar, förrättningskostnader och arbetsledning m. m. uppgå till 96,406 kronor 95 öre, vartill komma räntor på banklån och av enskilda upplånade medel under tiden från arbetenas början till och med år 1921 10,058 kronor 68 öre eller tillsammans med ovanstående belopp 106,465 kronor 63 öre.

Redan vid företagets igångsättande beslutades, att uttaxeringar skulle företagas för bestridande av de vid lånemedels upptagande erforderliga räntorna och har från företagets påbörjande till arbetenas avslutande år 1921 uttaxerats sammanlagt 10,148 kronor 3 öre, vilken summa sålunda överstiger de under samma tid utbetalade räntebeloppen. Frändragas statsmedlen från här ovan angiven totalsumma, bliver kapitalskulden vid 1921 års slut 27,027 kronor 60 öre. Från denna summa torde dock böra avdragas det belopp, 3,185 kronor 90 öre, som sedermera åren 1923—1926 utbetalades från länsstyrelsen för kostnader, som påvilade i företaget ingående avrösningsjord tillhörig Möklinta sockens ecklesiastika hoställen.

Frändrages detta belopp bliver företagets oguldna skuld, då arbetena avslutades, 23,841 kronor 70 öre.

Emellertid har hela tiden från arbetenas avslutande till och med 1930 års utgång uttaxeringar verkställtts, även om under senare åren betydande belopp av utaxerade medel icke kunnat indrivivas. Sammanlagda uttaxeringarna omfatta 31,494 kronor 45 öre, vilka belopp använts till såväl täckande av löpande räntor å banklån och enskilda lån som för amorteringar, och utvisar bevis från företagets lånegivare, att sammanlagda skulden vid 1930 års slut uppgår till 16,710 kronor. Under tiden från arbetenas avslutande och till 1931 hava företagets sakägare sålunda icke blott inbetalat räntor på erhållna lån utan jämväl gjort amorteringar på tillsammans 7,131 kronor 70 öre samt även svarat för de rensningsarbeten och övriga företagets kostnader, som under denna tid tillkommit. Om det även framhålles, att sedan 1928 lånemedlen från statens avdikningslånemfond amorterats med för företaget sammanlagt 2,792 kronor 16 öre per år, torde det framgå, att företagets sakägare med verkligt allvar och uppriktighet sökt genomföra sitt torrläggningsföretag.

Företaget omfattar en sammanlagd areal av 209.014 hektar, därav 122.667 har åker, 67.855 har äng och odlingsmark samt 18.492 har annan mark huvudsakligen skogsmark. Att företaget ur jordbrukarsynpunkt varit nödvändigt och till stort gagn för orten torde vara obestridligt, det är endast den olyckliga tidpunkten för arbetenas utförande, som förorsakat här angivna beklagliga förhållanden. Kostnadsberäkningarna utfördes med lägre arbetspriser, än de som sedan gällde vid tiden för genomförandet av större delen av arbetena och då de med jorduppskattningarna erhållna jordvärdena icke motsvarade de jordvärden, som gällde vid tiden för arbetena, kunde statsbidrag icke beviljas till högre belopp, än vad förbättringsvärdet utvisade, sådant detta vid syneförrättningen uppskattas.

Uttaxeringarna kunde tämligen ostört företagas, innan ännu några amorteringar å de av staten lämnade lånemedlen föreskrevos, men då dessa årliga avbetalningar nu med företrädesrätt tillkommit och det därjämte måste förutsättas att förutom räntor även amorteringar skola inbetalas å företagets banklån och enskilda lån, synes det fara värt, att bristningsgränsen nåtts och de senaste årens inställda betalningar för en del fastigheter utvisa, att det helt enkelt ej går att fortsätta med utdebiteringarna. Företaget berör nästan alla jordbrukare i denna trakt och i dessa byar och har redan så kännbart inverkat på fastighetsägarnas ekonomi, att icke mindre än fyra stycken sakägare måst sälja sina egendomar.

De flesta av företagets sakägare äro i små omständigheter, helt beroende av den avkastning deras lantbruk kan giva dem, och en laglig indrivning av utdebiterade belopp skulle orsaka ekonomisk ruin för många av dem. De förhållanden, som här omtalats, skulle ju även un-

der normala tider för jordbrukarna varit ytterst betungande, men då härtill kommer det sorgliga läge, som jordbruket för närvarande råkat i, synes det icke möjligt att de närmaste åren kunna bereda möjlighet till fortsatta utgifter för företags del utom högst vad som kan påvåla fastigheterna för amortering av statens lånemedel, och ville jag för den skull föreslå och hemställa,

att riksdagen för sin del måtte medgiva att till Sotbroäckens regleringsföretag i Västmanlands län från statens avdikningsanslag anvisas dels ett belopp utan återbetalningsskyldighet av 5,500 kronor, dels som lån från avdikningslånefonden ett belopp av 11,200 kronor eller tillsammans 16,700 kronor.

Stockholm den 22 januari 1931.

A. J. Johansson
i Bro.

Bilaga.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

I anledning av kungl. lantbruksstyrelsens remisskrivelse den 28 februari 1930 (4945/30) angående en av sakägarna i *Sotbroäckens regleringsföretag* uti Möklinta socken av Västmanlands län till Konungen gjord underdånig framställning om tilläggsbidrag såsom anslag och lån av statsmedel till med detta företag förenade ännu ej likviderade kostnader, får jag med återställande av remissakterna vördsamt anföra följande:

Under det gångna året har jag under tjänsteresor i den trakt, där företaget är beläget, vid olika tillfällen sökt införskaffa mig uppgifter rörande detta företags ställning, och framför allt har jag ansett det vara av värde att få klarlagt, huruvida och i vad mån företaget kunnat bidra till en för dess sakägare sämre ställning i ekonomiskt hänseende, än för närboende, som ej varit av företaget berörda. Jämväl har jag till Västerås kallat medlemmar av företags arbetsstyrelse, vilka förelagt protokoll och räkenskapsbok samt förätningsakter, från vilka här nedan lämnade uppgifter blivit uttagna eller sammanförda.

Det bör förutskickas, att utredningen av företags ekonomiska transaktioner med de tillgängliga räkenskaperna varit ytterst besvärligt och i en del fall har endast genom långa räkningar och sammanställningar vissa uppgifter om räntor och dylikt kunnat erhållas.

Företaget har i juridiskt hänseende blivit utrett vid syneförrättning enligt dikningslagen, handlagd av dåvarande lantbruksingenjören A. V. Nordin åren 1917—1919. Det konstnadsförslag, som vid denna förrätt-

ning upprättades, utgick från de prislägen, som vid tiden för förrättningens avslutande voro gällande i orten och det var först efteråt under senare delen av arbetstiden, de våldsamma prisstegringar kommo, vilka skulle helt förrycka grunden för de gjorda beräkningarna.

Vid syneförrättningen beräknades arbets-, ersättnings- och förrättningskostnader å tillsammans 66,200 kronor (därav för själva arbetena med fastställda ersättningar 64,300 kronor).

Vid förslaget's prövning i kungl. lantbruksstyrelsen för statsbidrags erhållande minskades kostnaden till 62,999 kronor, mot vilken summa statsbidrag såsom anslag utan återbetalningsskyldighet av Kungl. Maj:t den 6 maj 1921 beviljades med 20,990 kronor och lån från odlingslånefonden med 42,000 kronor eller tillsammans 62,990 kronor. Sedermera den 16 mars 1923 beviljade Kungl. Maj:t ett tilläggsanslag och lån för vattenavledningen å ytterligare 6,300 kronor mot en beräknad kostnad av 6,299 kronor.

Totala kostnaden sålunda beräknad till 69,298 kronor, mot vilken kostnad anslag och lån beviljats med 69,290 kronor.

En sammanställning av företaget's omkostnader (sådana desamma efter vederbörliga revisioner kunna utläsas) utvisar, att arbetskostnader, brobyggnader, ersättningar, förrättningskostnader och arbetsledning m. m.

uppgå till	kronor 96,406: 95
Härtill komma räntor på banklån och av enskilda upplånade medel under tiden för arbetenas början till och med år 1921	» 10,058: 68
	tillsammans kronor 106,465: 63.

Redan vid företaget's igångsättande beslutades, att uttaxeringar skulle företagas för bestridande av de med lånemedels upptagande erforderliga räntorna och har från företaget's påbörjande till arbetenas avslutande 1921 uttaxerats sammanlagt 10,148 kronor 3 öre, vilken summa sålunda är större än under samma tid utbetalade räntebelopp.

Sedan från här ovan angiven totalsumma 106,465 kronor 63 öre erhållna statsbidrag och uttaxerade medel frändragits, utgjorde kapitalskulden vid 1921 års slut 27,027 kronor 60 öre.

I ovan angivna utdebiteringar synas vissa områden avrösningsjord tillhörande i företaget ingående ecklesiastika boställen ej hava ingått, utan synas på dessa fastigheter påvilande andelar hava erlagts efter av förrättningsmannen, lantbruksingenjören A. V. Nordin, i denna sak verkställd utredning. Under åren 1923—1926 utbetalades av statsmedel för ifrågavarande fastigheter tillsammans 3,185 kronor 90 öre. Om detta belopp 3,185 kronor 90 öre frändrages kapitalskulden vid 1921 års slut, erhålles 23,841 kronor 70 öre, vilken summa torde varit företaget's skuld, då arbetena avslutades.

Emellertid har under hela tiden från arbetenas avslutande till och med 1930 års utgång alltjämt uttaxeringar företagits, även om under senare åren betydande belopp av uttaxerade medel icke kunnat indrivnas. Sammanlagda uttaxeringar omfatta 31,594 kronor 45 öre, vilka belopp använts till såväl täckande av löpande räntor å banklån och enskilda lån som för amorteringar, och utvisar närslutna bevis från företaget's långgivare att sammanlagd skuld vid 1930 års slut uppgår till 16,710 kronor. Under denna tid har företaget sålunda icke blott hållit banklånen flytande, utan jämväl gjort amorteringar å tillsammans 7,131 kronor 70 öre samt även svarat för de

rensningsarbeten och övriga företagens kostnader, som under denna tid tillkommit.

Av ovanstående torde framgå, att företagets sakägare med verkligt allvar och uppriktighet sökt genomföra sitt torrlägningsföretag. Att detta varit till stort gagn för orten ur jordbrukssynpunkt är obestridligt och mot företaget såsom sådant torde någon invändning ej kunna göras.

Kostnadsberäkningarna utfördes under tider med väsentligt lägre arbetspriser än de, som sedan gällde vid tiden för genomförandet av större delen av arbetena och blevo givetvis jorduppskattningarna företagna med å-priser, som icke kunde sägas motsvara jordvärdena vid tiden för arbetenas genomförande. När sedermera statsbidrag beviljades, kunde dessa ej utgå till högre belopp än de beräknade kostnaderna och i viss mån utgjorde förbättringsvärdet, sådant det vid syneförrättningen uppskattats, en begränsning av företagets statsmedel.

Uttaxeringarna kunde tämligen ostört företagas under de första sex—sju åren, innan ännu några amorteringar å de av staten lämnade låne-medlen behöfde göras, men då dessa årliga avbetalning tillkommit, och det därjämte förutsattes, att räntor och amorteringar skola företagas å företagets banklån och enskilda lån, synes det fara värt, att bristningsgränsen nåtts, och de senaste årens helt inställda betalningar för en del fastigheter utvisa, att det helt enkelt ej går att fortsätta med dessa taxeringsbetalningar.

Jag måste säga, att det intryck, jag fått av detta företag, är i hög grad beklämmande, å ena sidan den energiska och stora offervilja, som sakägarna visat, å den andra det allt mera hopplösa i möjligheten i att kunna med egen hjälp genomföra regleringsföretagets ekonomiska avveckling. Det synes mig, att hjälp i nuvarande stund ej blott är önskvärd utan helt enkelt nödvändig, om ej en hel trakt för detta företag skall indragas i så allvarliga ekonomiska svårigheter, att det för många blir liktydigt med ekonomisk ruin.

Under senaste åren har jag utfört ett flertal förrättningar i denna trakt för företag av liknande art och det har vid många tillfällen gjorts förfrågan, om ej ytterligare statsmedel skulle kunna erhållas. I författningssenlig ordning torde några lån av statsmedel eller ännu mindre anslag utan återbetalningsskyldighet ej kunna förväntas vid de förhållanden att dels företaget blivit utfört så lång tid tillbaka, dels att företaget vid syneförrättningen uppskattat jordförbättringsvärde endast omfattar 74,011 kronor 82 öre, men då det här gäller ett kristidsföretag, där sakägarna fullkomligt oförvällat dragits in i ekonomiska svårigheter, som de ej längre behärska, synes det icke blott önskvärt, utan såsom ett tränande behov, att statsmakterna hjälpande träda emellan.

I stort sett kan jag vitsorda den framställning, sökandena gjort i sin till Konungen ställda skrivelse. Endast med en del korrigeringar av sifferuppgifter, som här ovan närmare framgår, har jag velat mera exakt fastställa företagets ekonomiska ställning.

Med stöd av vad sålunda blivit anfört och utrett får jag på det varmaste förorda, att låne-medel och om möjligt även anslagsmedel från statens avdiktningens anslag ställas till företagets förfogande med ett sammanlagt belopp av 16,700 kronor.

Västerås den 15 januari 1931.

På tjänstens vägnar:
Henrik Welin Berger. ;

Avskrift.

Möklinta Sparbank

Att Sotbrobäckens vattenavledningsföretag, *Möklinta*, genom dess ordförande lantbrukare Valfrid Johansson innehar ett lån härstädes å tiotusentvåhundra (10,200) kronor varder härmed på begäran intygat.

För Möklinta Sparbank:

Arvid Larsson.

Edvard Lind.

Möklinta den 29 december 1930.

Sala Stads Sparbank
Sala
Telefon 49 och 549

Sala den 29 december 1930.

Hemmansägaren herr Valfrid Johansson,

Kanikebo, Möklinta.

Åberopande dagens telefonsamtal få vi härmed äran bekräfta, att Sotbrobäckens vattenledningsföretag, *Möklinta*, häftar i skuld till Sala stads sparbank för ett av nämnda företag genom eder såsom företagets ordförande i banken upptaget lån å 4,000 kronor med därå löpande ränta från 30 juni 1930.

Högaktningfullt.

Sala stads Sparbank,

Jakob Lundberg.

E. Olsson.

Att Sotbrobäckens vattenavledningsföretag, *Möklinta*, genom dess ordförande lantbrukare Valfrid Johansson innehar ett lån av undertecknad å ettusenfemhundra (1,500) kronor varder härmed på begäran intygat.

Hammarby, Möklinta den 30 december 1930.

K. E. Johansson.

Att Sotbrobäckens vattenavledningsföretag, *Möklinta*, genom dess ordförande lantbrukare Valfrid Johansson innehar ett lån av undertecknade å sjuhundra nittio (790) kronor, varder härmed på begäran intygat.

Kanikebo, Möklinta den 30 december 1930.

John Danielsson.

Josefina Danielsson.